

UTPRØVING AV TRYGGHETS- OG MESTRINGSTEKNOLOGI – HVA HAR NORSKE KOMMUNER LÆRT?

Dag Ausen, forskningsleder, SINTEF Digital

Elin Sundby Boysen, Mette Røhne, SINTEF Digital

Tone Øderud, Lisbet Grut, SINTEF Teknologi og samfunn

Teknologi i Helse og Omsorg 2017
Høgskulen på Vestlandet, Bergen, 23. mai

Innhold

1. Foreløpige resultater: Undersøkelse – Kommunenes erfaringer med utprøving og innføring av trygghetsteknologi
2. Kunnskapsglimt fra utprøving av trygghets- og mestringsteknologi i tjenesten

Kommunenes erfaringer med utprøving og innføring av trygghetsteknologi (mai 2017)

Om undersøkelsen

- I perioden 15. mai – 22. mai er det blitt gjennomført en nettbasert spørreundersøkelse om kommunenes erfaring med utprøving og innføring av trygghetsteknologi
- Epost-invitasjon ble sendt ut til 93 unike epostadresser
- I hovedsak ble én person i hver kommune kontaktet. I Oslo kommune er hver bydel sett på som en kommune
- Av 65 åpne invitasjoner, har vi fått hele eller delvise svar fra 50 personer (32 hele, 18 delvis)
- Av de 18 som har gitt delvis besvarelse, har 5 kun besvart spørsmål om stilling og kommunestørrelse, og de er derfor utelatt fra dette sammendraget.

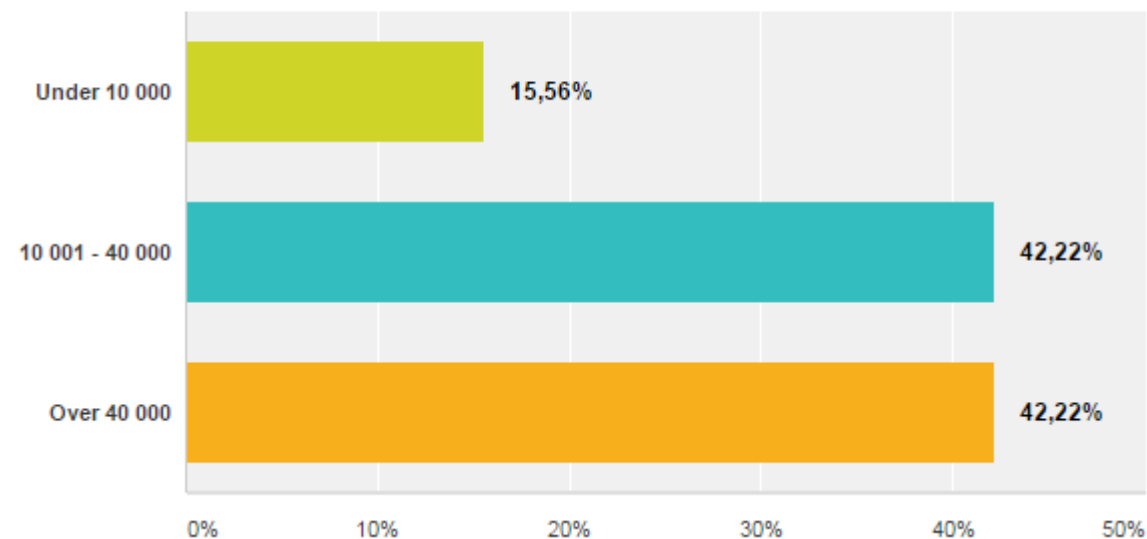
Hvem har svart?

Svarvalg	Svar
▼ Kommunaldirektør / rådmann e.l.	6,67% 3
▼ Leder for et tjenesteområde (hjemmetjeneste / institusjoner e.l.)	13,33% 6
▼ Leder for sone / institusjon	4,44% 2
▼ Ansatt i tjenesten	4,44% 2
▼ Rådgiver / Stab	37,78% 17
▼ Prosjektleder	42,22% 19
▼ Annet (vennligst spesifiser i kommentarfeltet)	6,67% 3

Totalt antall respondenter: 45

Hvor mange innbyggere er det i din kommune

Besvart: 45 Hoppet over: 0

Hvilke teknologiløsninger er satt i drift?

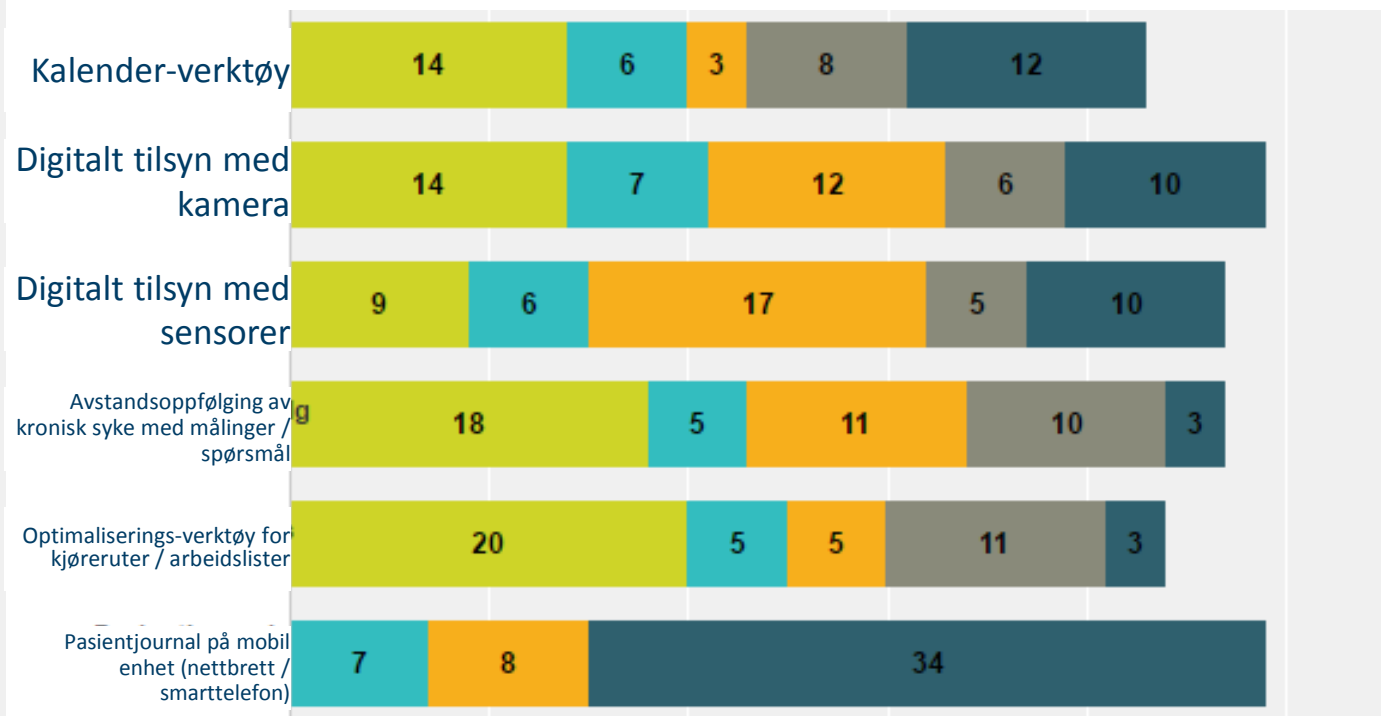
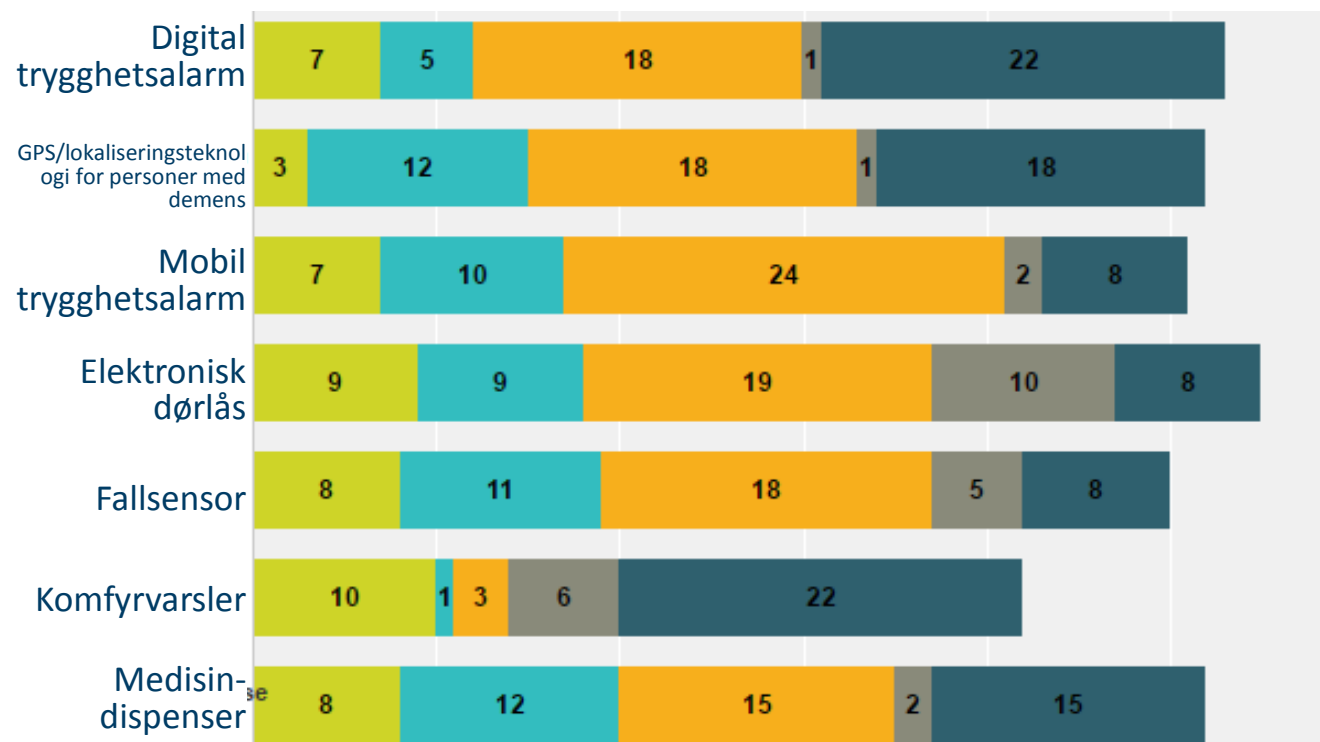
Blant teknologiløsninger som er **satt i drift** er de mest utbredte:

- Pasientjournal på mobil enhet (nettbrett / smarttelefon) (34)
- Komfyrvarsler (22)
- Digital trygghetsalarm (22)
- GPS/lokaliseringsteknologi for personer med demens (18)
- Medisindispenser (15)

Flere kommuner har ennå ikke kommet til driftssetting, men **har planer** om dette. Av disse er de mest aktuelle:

- Mobil trygghetsalarm (24)
- Fallsensor (18)
- Digitalt tilsyn med sensorer (17)
- Elektronisk dørlås (17)
- Digital trygghetsalarm (16)
- GPS/lokaliseringsteknologi for personer med demens (16)

Hvilke teknologier er pilotert/satt i drift?

- Ikke pilotert
- Pilot (enten pågående eller ferdig))
- Har planer om å sette i ordinær drift
- Har ikke konkrete planer om å sette i ordinær drift
- Er innført i ordinær drift

Det var mulig å gi flere svar, for eksempel: "Har pilot, men har ikke konkrete planer om å sette i ordinær drift".

Andre teknologier som er pilotert / satt i drift

- Døralarmer på institusjon
- Sengealarmer og mattealarmer på institusjon
- Robotstøvsuger
- Brann/røykvarsler
- Vanntåkeanlegg (i drift)
- Robot for å forebygge ensomhet (pilot)
- Digitale pasientsignal
- Innvendig lokalisering – voldsalarm
- Elektronisk medisinskap i sykehjem
- Pasientsikkerhetstiltak i hjemmetjenesten vha elektroniske skjermer (pilot)
- Epilepsialarm

Overgang fra pilot til drift – hvorfor ingen planer om det?

En eller fler av følgende årsaker kunne velges:

- Har ikke fått nok erfaring fra piloten(e) ennå
- Teknologien/tjenesten har ikke vist å gi ønsket nytte/gevinst
- Teknologien er for umoden
- Det er ikke laget noen plan for hva som skal skje etter piloten
- Det er uklart hvem som skal ta beslutninger på grunnlag av erfaringer fra piloten
- Mangler tilstrekkelig kompetanse i kommunen på overgang fra pilot til drift
- For omfattende anskaffelsesprosess
- Begrensninger i kommuneøkonomi–
- For stor belastning på ressursene i tjenesten på grunn av andre endringsprosjekter
- For stor belastning på ressursene i tjenesten generelt
- For svak forankring i tjenesten
- For svak forankring i ledelsen
- For svak forankring hos politikere
- Ingen av disse årsakene

Overgang fra pilot til drift – hvorfor ingen planer om det?

Dette er de fem viktigste blant de 37 som svarte:

- Har ikke fått nok erfaring fra piloten(e) ennå**
- Teknologien/tjenesten har ikke vist å gi ønsket nytte/gevinst
- Teknologien er for umoden
- Det er ikke laget noen plan for hva som skal skje etter piloten
- Det er uklart hvem som skal ta beslutninger på grunnlag av erfaringer fra piloten
- Mangler tilstrekkelig kompetanse i kommunen på overgang fra pilot til drift
- For omfattende anskaffelsesprosess
- Begrensninger i kommuneøkonomi–
- For stor belastning på ressursene i tjenesten på grunn av andre endringsprosjekter
- For stor belastning på ressursene i tjenesten generelt
- For svak forankring i tjenesten
- For svak forankring i ledelsen
- For svak forankring hos politikere
- Ingen av disse årsakene

Overgang fra pilot til drift – hva (om noe) – har vært utfordrende?

En eller fler av følgende kunne velges:

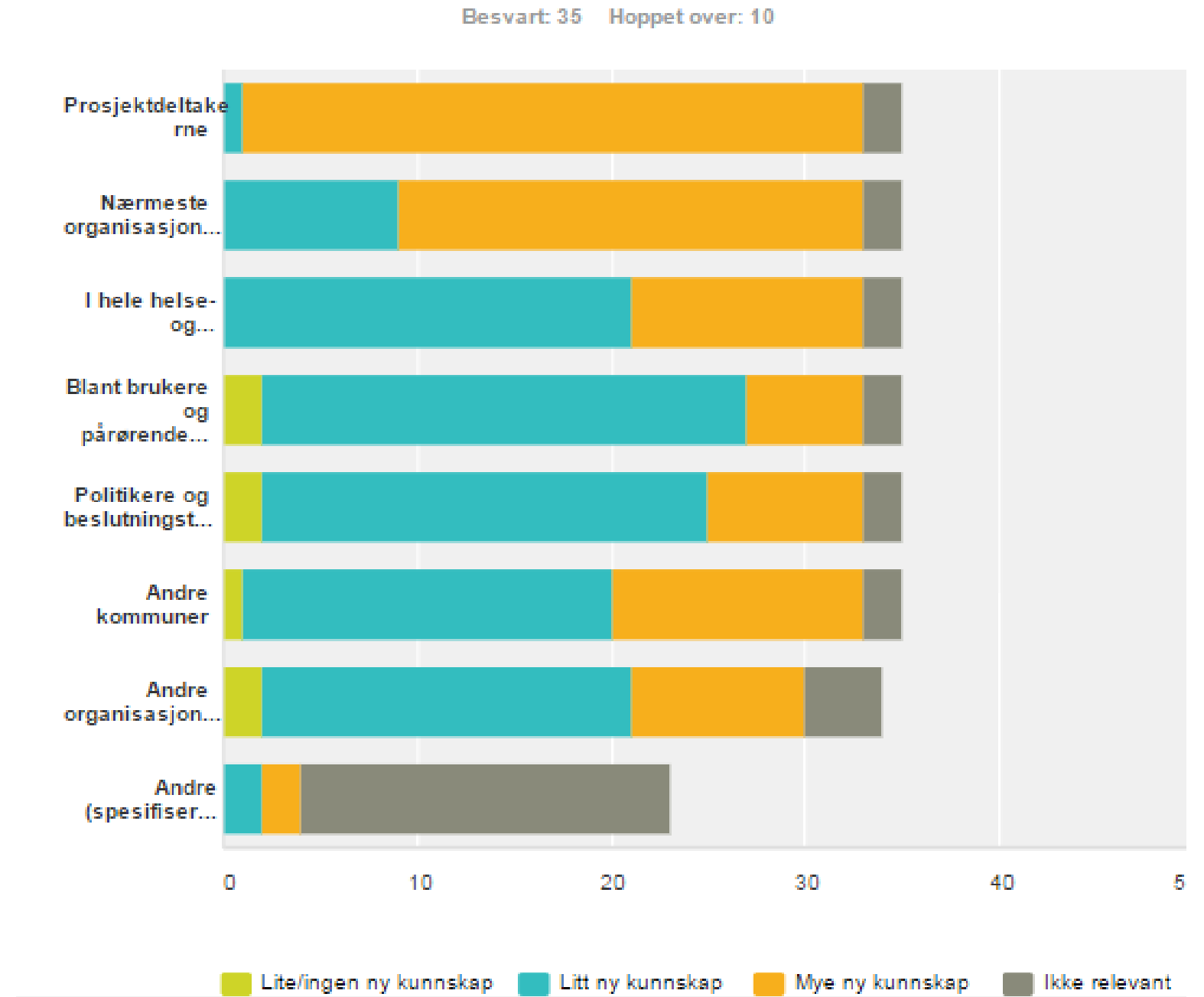
- Teknologien har vært umoden
- Krevende anskaffelsesprosess
- Utfordrende å integrere teknologien med andre systemer
- Begrensninger i kommuneøkonomien
- Teknologien som er anskaffet har andre kvaliteter enn den vi piloterte
- Krevende for tjenesten å ta teknologien i bruk
- Manglende plan under pilotering for hva som skulle skje etter pilot
- Utfordrende å få gitt tilstrekkelig opplæring til alle i tjenesten
- Det var uklart hvem som skulle ta beslutninger på grunnlag av erfaringer fra piloten
- For svak forankring i tjenesten
- Manglet/mangler tilstrekkelig kompetanse i kommunen på overgang fra pilot til drift
- For svak forankring i ledelsen
- For svak forankring hos politikere
- Ingen av disse

Overgang fra pilot til drift – hva (om noe) – har vært utfordrende?

Få årsaker ble sterkt gjenkjent blant 39 svar, men tre som utpekte seg:

- Teknologien har vært umoden
- Utfordrende å integrere teknologien med andre systemer
- Teknologien som er anskaffet har andre kvaliteter enn den vi piloterte
- Manglende plan under pilotering for hva som skulle skje etter pilot
- Det var uklart hvem som skulle ta beslutninger på grunnlag av erfaringer fra piloten
- Manglet/mangler tilstrekkelig kompetanse i kommunen på overgang fra pilot til drift
- Krevende anskaffelsesprosess
- Begrensninger i kommuneøkonomien
- Krevende for tjenesten å ta teknologien i bruk
- Utfordrende å få gitt tilstrekkelig opplæring til alle i tjenesten
- For svak forankring i tjenesten
- For svak forankring i ledelsen
- For svak forankring hos politikere
- Ingen av disse

Kunnskap fra prosjektene:
I hvilken grad har ulike
grupper i kommunen klart å
trekke lærdom fra
prosjektene?

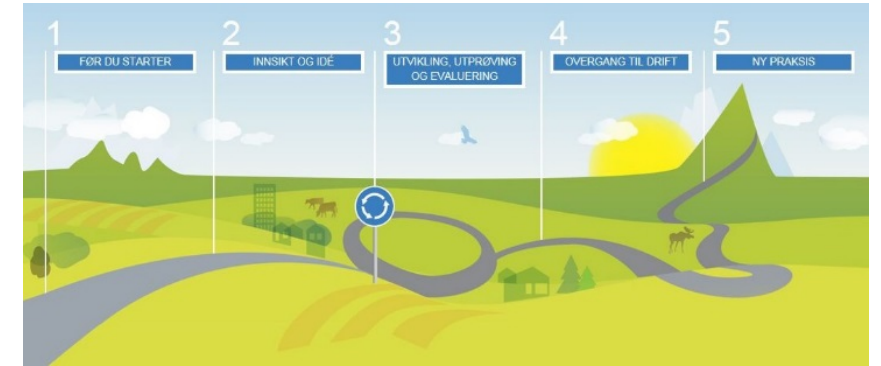
Lærepunkter fra prosjektene

Velferdsteknologi Nye Organisasjonen
Teknologi **Forankring** Sikre
Implementering Innovasjon Ting Tar Tid

Velferdsteknologi Kompetanse **Ledd** Hos
Ressurser Ansatte **Opplæring** Informasjon
Viktig

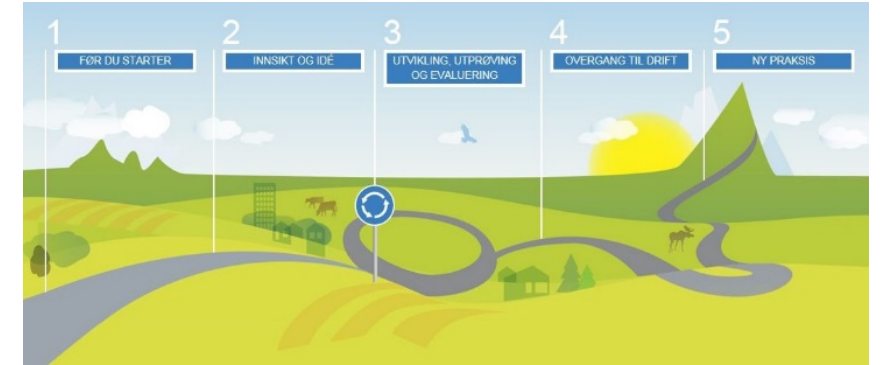
Bruk Nok Ting Tar Tid Gode **Samarbeid**
Forankring **Viktig** Implementering **Tjenester** Nytte
Mye Ressurser

Bruk av verktøyene tilgjengelige fra samveis.no

- 34 av 34 som svarte på spørsmålet kjente til samveis.no og at det er verktøy tilgjengelig der
- Rundt 25% av de som besvarte hadde ikke brukt de oppgitte verktøyene eller tekst knyttet til fasene
- Av de som har benyttet beskrivelser og verktøy oppgis verktøyene å ha nytte. Med mulige karakterer fra 1 (Helt unyttig/ingen nytte) til 4 (Veldig nyttig), får de ulike fasene en score på rundt 3.

Tilbakemeldinger på verktøyene tilgjengelige fra samveis.no

Har prøvd å bruke verktøyet, men fann ut at det ikke var noko for oss. For komplisert og tidkrevjande

Alt er nyttig, men omfattende å sette seg inn i, hvis man ikke har fått noe veiledning og opplæring av verktøyene fra før.

Kan virke overveldende, er så mye info

Det er veldig bra, men samtidig oppleves veikartet som svært omfattende.

Vi har ikke systematisk fulgt veikart eller brukt verktøyene, men hatt de som et utgangspunkt.

Samveis inneholder for mye slik at det blir uoversiktlig. Synes tjenestereisen er et godt verktøy.

Synes Samveis inneholder for mange verktøy. Det blir uoversiktlig

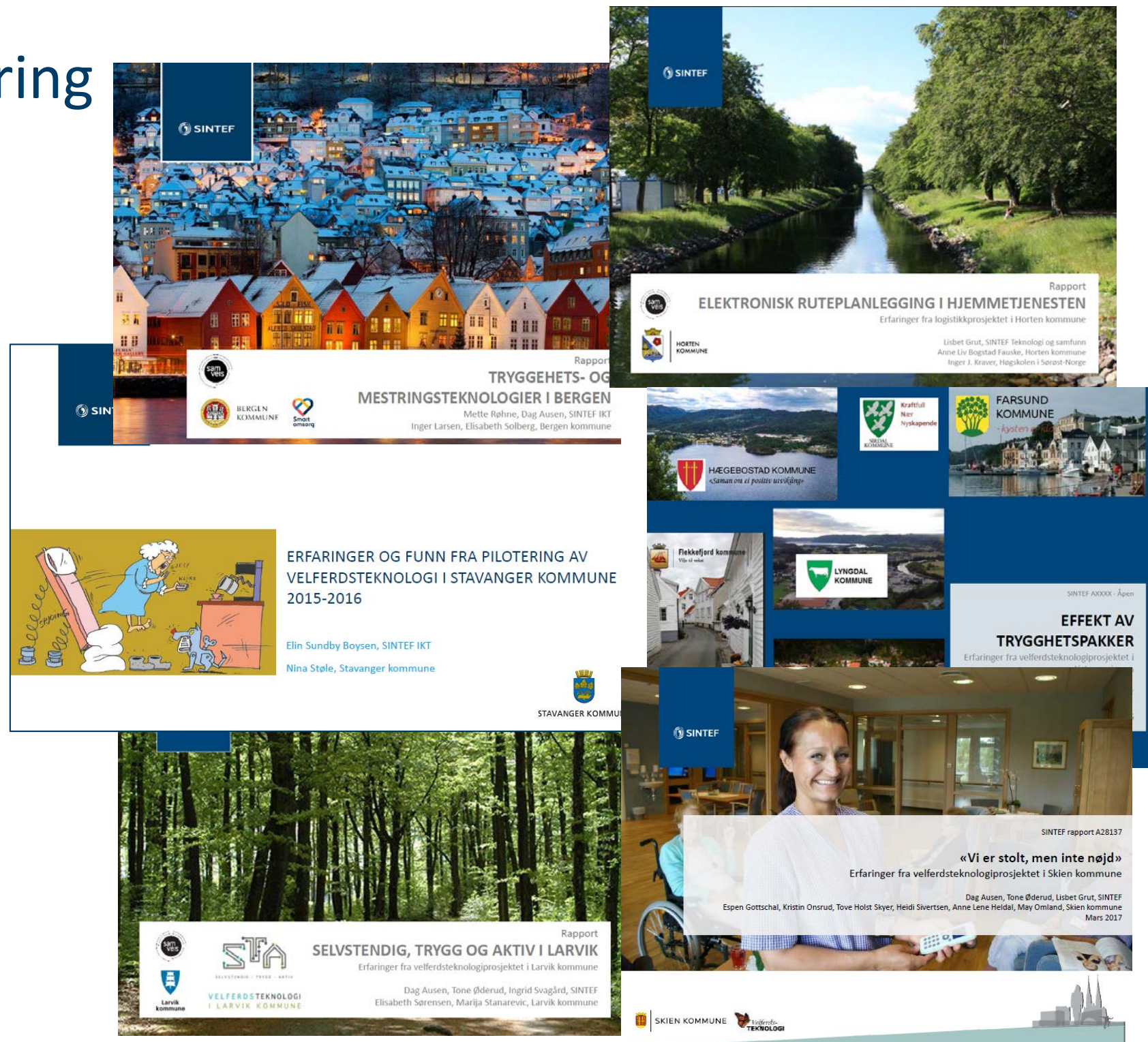
Vi har benyttet deler av det.

Skal se på den for videre fremdrift

Gevinstverktøyene er ikke brukbare når man først har blitt gode på gevinstrealisering

Kunnskapsglimt fra pilotering av trygghets- og mestringsteknologi

1. Trygghets- og mestringsteknologier i Bergen
2. Elektronisk ruteplanlegging i hjemmetjenesten (Horten)
3. Effekt av trygghetspakker (Lister)
4. Selvstendig, trygg og aktiv i Larvik
5. Erfaringer og funn fra pilotering av velferdsteknologi i Stavanger
6. "Vi er stolt, men ikke nøyd" (Skien)

Mobil trygghetsalarm slår an hos eldre

Tolv brukere i hjemmetjenesten i Bærum kommune har prøvd ut mobil trygghetsalarm med svært godt resultat.

Av Åse Dragland
Publisert 04.09.15

Del artikkel: [f](#) [t](#) [in](#) [m](#) [v](#)

Brukerne sier seg meget fornøyde med den mobile trygghetsalmen, og opplever at den gir den tryggheten som forventes. Dette kommer fram i intervjuer som er gjort ved oppstart og avslutning i pilotprosjektet der SINTEF har vært forskningspartner.

– Brukere og ansatte opplever mestring, og almen gir de eldre større frihet og mulighet for et mer aktivt liv utenfor hjemmet. Det har vært mindre utfordringer knyttet til lading og det å bære almen enn det som var forventet, forteller Dag Ausen ved SINTEF.

YouTube film: Velferdstilbud Bærum – mobil trygghetsalarm
<https://www.youtube.com/watch?v=BsDuU4by5e8>

Noen kunnskapsglimt

Trygghets- og mestringsteknologiene viser tydelig et stort potensial for gevinster både i form av økt kvalitet, unngåtte kostnader og spart tid.

Økt kvalitet i tjenesten:

- Økt trygghet og sikkerhet
- Riktig medisinerings til riktig tidspunkt
- Redusert antall avvik
- Kontakt ved behov
- Mindre bekymring
- Økt mestring og selvstendighet

Unngåtte kostnader og spart tid:

- Redusert økning i hjelpebehov
- Redusert økning i antall besøk
- Redusert økning i hjelpebehov på natt
- Redusert vedtakstid
- Redusert antall besøk

Erfaringer knyttet til tjenesten

*Spider-prosjektet har vist at det ligger store muligheter i videreutvikling ved å rette **oppmerksomhet mot tjenesten som helhet; organisering, arbeidsfordeling og rutiner.** Tjenesten vil også få bedre kontroll med tilbudet til den enkelte pasient og den ansatte som utfører.*

*«Vi har hele tiden måttet diskutere "hva gjør vi i dag og hvordan vil vi ha det", og det gjorde det lettere å se hva som burde endres.»
(tjenesteleder om prosessen)*

Erfaring fra brukerne

"Men jeg går jo ikke alene, nå har jeg jo alltid en kompis med på brystet" [sitat – pilotbruker]

Anton – flyttet hjem fra sykehjemmet med GPS

Anton (80) har bodd alene i rekkehusleiligheten sin i mange år. Han har alltid vært aktiv, og har alltid mange jern i ilden. Hans store interesse har vært jakt og friluftsliv. Han har en stor familie, men ser de ikke så ofte siden de bor et stykke unna. Søsteren hans bor i nabokommunen, men de ser hverandre ikke så ofte nå lengre.

Våren 2016 ble han akutt innlagt på sykehus og deretter overført til skjermet avdeling på sykehjemmet. Anton fikk konstantert demens moderat til alvorlig grad, men utover det var han i god fysisk form. Han som alltid hadde vært selvstendig og aktiv slo seg ikke til ro på sykehjemmet og vandret mye hjem til rekkehuset sitt og til nærbutikken. Sykehjemmet tok raskt i bruk en GPS for å kunne søke han opp når han ikke kom tilbake til avtalt tid.

Selv om Anton fikk anledning til å gå ut på tur var han ikke tilfreds med å bo på sykehjemmet. Han likte dårlig at han måtte spørre andre om å gå ut på tur når han ønsket og ville ha mer frihet. I samråd med demensteamet i kommunen ble det derfor besluttet at Anton skulle få flytte hjem igjen og ta med seg GPS-en. Han var vant til å ha den med og sykehjemmet var trygg på at de kunne lokalisere ham. I tillegg til GPS-en fikk Anton innvilget hjemmesykepleie 4 ganger daglig. Hjemmesykepleien følger opp Anton og de sørger for at GPS-enheten er ladet og minner ham på at han må ta den med seg når han går ut.

Antons opplevelse

Anton er glad for å være tilbake i hjemmet sitt. Det er her han hører hjemme og her kan han gjøre som han vil. Han synes hjemmesykepleien innimellom maser litt mye om at han må ha med seg "GPS-dingsen" når han går ut, siden han selv mener at han ikke vil rote seg bort. Men han aksepterer å ta den med når han blir minnet på det, og kan få gå på tur akkurat når han selv ønsker.

Kommunens opplevelse

På sykehjemmet var det personalet som sørget at han hadde GPS-en med når han gikk ut. Hjemmetjenesten opplever at han ikke alltid tar med GPS-en, slik at de må følge ham opp. Det har vært episoder der han har blitt kjørt hjem av ansatte som har møtt ham i butikker, eller også av politiet. Han er da takknemlig for dette og har gode argumenter for hvorfor han er ute og går der de treffer han. Når han bruker GPS-en fungerer denne meget godt. Situasjonen vurderes jevnlig av demensteamet.

Foto: ©SINTEF / Henning Tunsl

7 læringspunkter

SINTEF

Rapport
TRYGGEHETS- OG MESTRINGSTEKNOLOGIER I BERGEN
Mette Røhne, Dag Ausen, SINTEF IKT
Inger Larsen, Elisabeth Solberg, Bergen kommune

BERGEN KOMMUNE **Smart omsorg**

SINTEF

Rapport
ELEKTRONISK RUTEPLANLEGGING I HJEMMETJENESTEN
Erfaringer fra logistikkprosjektet i Horten kommune
Lisbet Grut, SINTEF Teknologi og samfunn
Anne Liv Bogstad Fauske, Horten kommune
Inger J. Kraver, Høgskolen i Sorøst-Norge

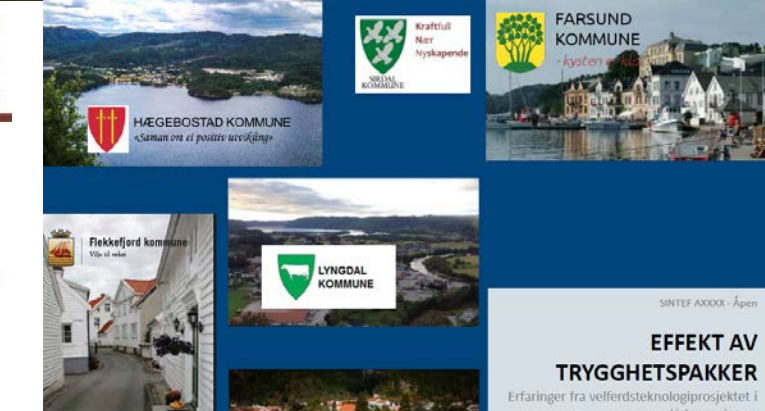
HORTEN KOMMUNE

SINTEF

Rapport
ERFARINGER OG FUNN FRA PILOTING AV VELFERDSTEKNOLOGI I STAVANGER KOMMUNE 2015-2016
Elin Sundby Boysen, SINTEF IKT
Nina Støle, Stavanger kommune

STAVANGER KOMMUNE

SINTEF AXXXX - Åpen

EFFEKT AV TRYGGHETSPAKKER
Erfaringer fra velferdsteknologiprojektet i

FARSUND KOMMUNE
Kraftfull
Nær
Nyskapinge

HÆGEBOSTAD KOMMUNE
«Sammen om et positivt utvalg»

Flekkefjord kommune
Vår er våren

LYNGDAL KOMMUNE

SINTEF

Rapport
SELVSTENDIG, TRYGG OG AKTIV I LARVIK
Erfaringer fra velferdsteknologiprojektet i Larvik kommune
Dag Ausen, Tone Øderud, Ingrid Svagård, SINTEF
Elisabeth Sørensen, Marija Stanarevic, Larvik kommune

Larvik kommune **STA** **VELFERDSTEKNOLOGI I LARVIK KOMMUNE**

SINTEF

SINTEF rapport A28137
«Vi er stolt, men inte nøjd»
Erfaringer fra velferdsteknologiprojektet i Skien kommune
Dag Ausen, Tone Øderud, Lisbet Grut, SINTEF
Espen Gottschal, Kristin Onsrud, Tove Holst Skyer, Heidi Sivertsen, Anne Lene Heidal, May Omland, Skien kommune
Mars 2017

SKIEN KOMMUNE **VELFERDSTEKNOLOGI**

1. Velferdsteknologi gir effekt for de "riktige" brukerne

- Individuelle løsninger
- Teknologi ikke løsningen for alle

Foto: Bærum kommune

2. Brukers behov utgangspunkt for teknologi og tjenester

- Ulike brukere - ulikt behov for teknologistøtte

One size does not fit all!
- Kartlegging av brukerbehov må være utgangspunktet for etablering av tjenestetilbud med velferdsteknologi.

Foto: Henning Tunst

3. Etiske refleksjoner viktig

- Brukermedvirkning
- Samtykke
- Medbestemmelse
- Personvern
- Verdisyn

4. Behov for endring i tjenester, teknologier og organisasjon

Behov i tjenesten

Bo lenger hjemme
Effektivisere
Bedre kvalitet i tjenestene

Hjemmetjenestene

Brukerbehov

Velferdsteknologier

Fokus på "dingser"

Hvilken er best, og hvorfor?

Svar: Valg av teknologi er avhengig av brukerbehov, brukssituasjonen og **tjenesten** den er en del av!

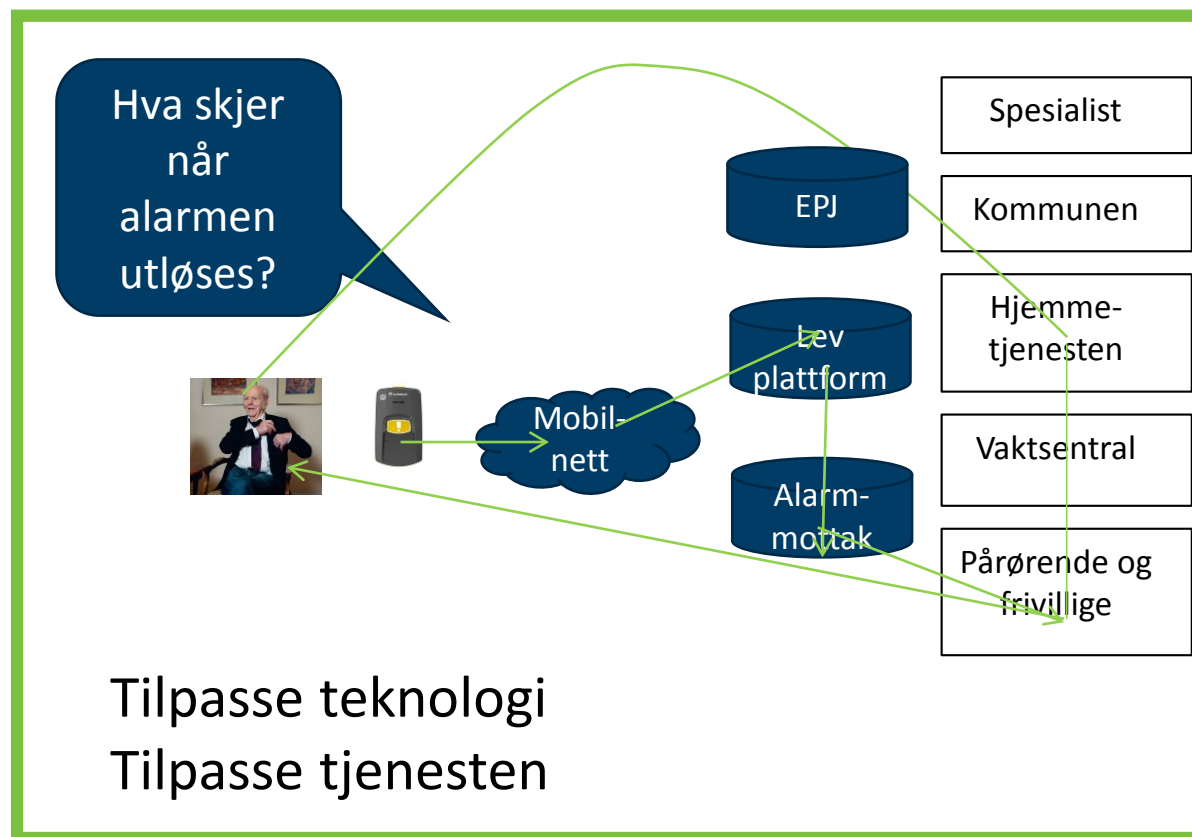
5. Velferdsteknologi er mye mer enn "dingsen"

=> Velferdsteknologi må integreres i tjenester og systemer

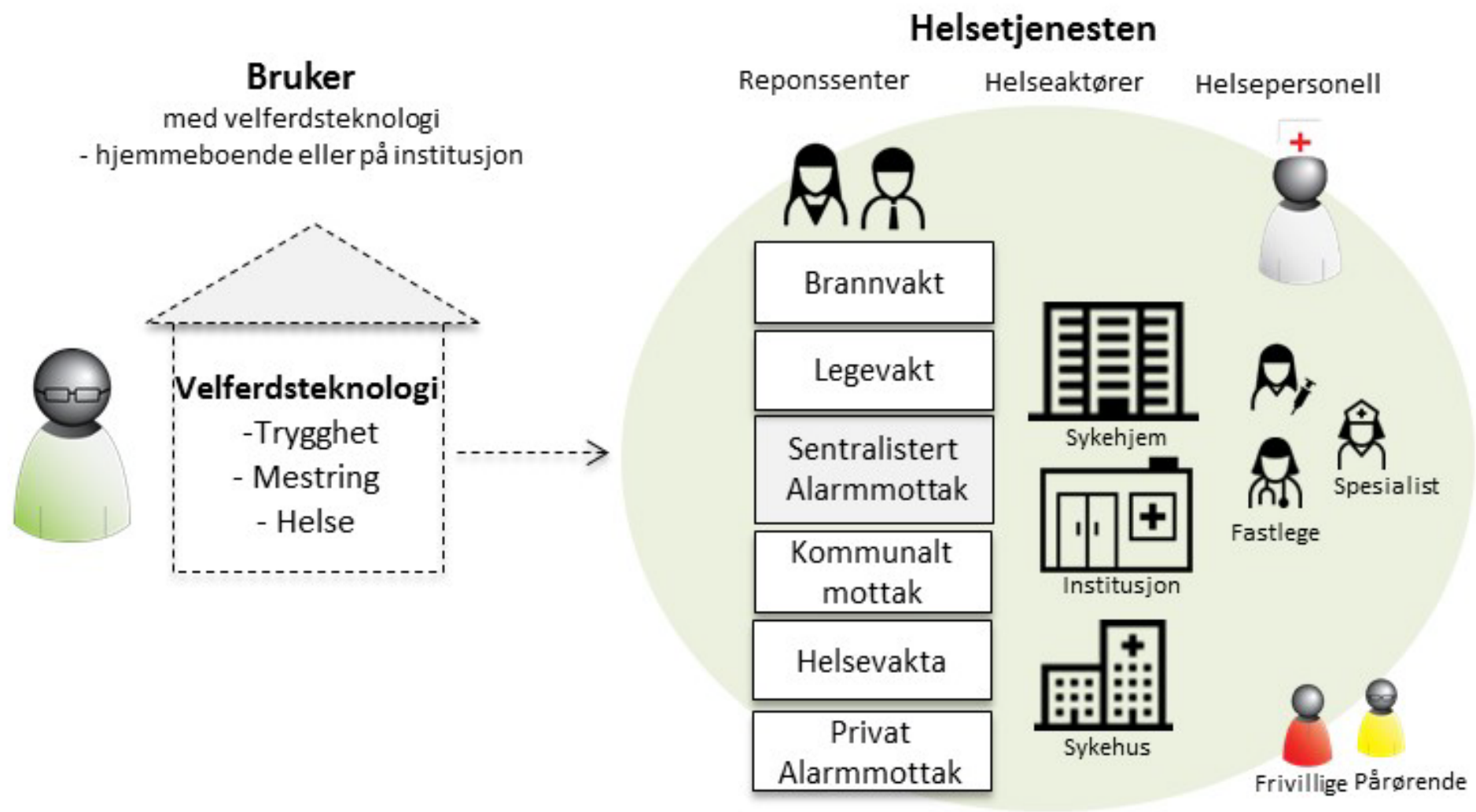
Fra fokus på velferdsteknologi ute hos brukere.

Til fokus på **helhetlige tjenester** hvor velferdsteknologi er integrert i helse- og omsorgstjenestene

Helsetjenesten – løsning for felles digitale verktøy og journal

Illustrasjon: SINTEF

6. Behov for digitale arbeidsflater og nye verktøy for ansatte

- **Beslutningsstøtte** for ansatte i ulike roller
- **Informasjonstavle** for ansatte
- Felles **brukergrensesnitt** for velferdsteknologi for de ansatte
- Bruk av **mobile flater**
- Mer enn bare alarmer – **oversikt** over hvor utstyret er og hvilken **status** det har vel så viktig!

Illustrasjon: M4ALMO

Teknologi som ikke oppleves som nyttig...

"De er jo helt håpløse"

Ansatt om alarmknapp

"Det ble mer irritasjon enn nytte"

Ansatt om sengesensorer

"Jeg bruker ikke det systemet"

Ansatt om dagens alarmsystem

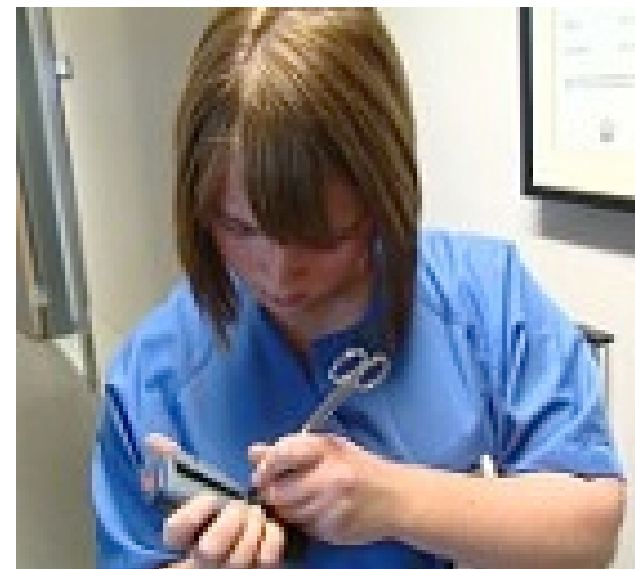
RETT DINGS TIL RETT
BEHOV, ELLER FYLLER
VI NYE KOTT MED
HJELPEMIDLER?

...havner i skuffen

Brukervennlig teknologi?

- Trygghetsteknologien må være intuitiv og enkel å bruke.
- Stigmatiserende løsninger? (må det være slik?)
- Robuste løsninger som tåler bruksmiljøet
- Teknologiløsningene må kunne tilpasses ulike brukerbehov

7. Teknologien utvikler seg raskt; viktig at løsningene videreutvikles!

The SINTEF way – forskningsbasert innovasjon!

TVERRFAGLIG

SAMARBEID

BRUKERSENTRETT

ITERATIVT

HELHETLIG

METODE

Takk for oppmerksomheten!

www.sintef.no/velferdsteknologi

dag.ausen@sintef.no

+47 930 59 316

Teknologi for et bedre samfunn